

NOTES DEL MEU VIATGE AL SUD D'ORDOS

(MONGOLIA)

Amb acta de la Santa Seu del dia 14 de març de l'any 1922 el Vicariat Apostòlic de la Mongòlia Occidental (Ordos) quedava dividit en dos nous Vicariats: el de Ninhsia i el de Soui-yuen. El Vicariat de Ninhsia està confiat als missioners belgues de la Congregació de l'Immaculat Cor de B. M. V. del Schent. Aquest Vicariat comprèn una part del territori xinès que pertany civíllment a les Províncies de *Kansu* i *Shensi*, i una altra part comprèn quatre principats de la Mongòlia Occidental. Dintre d'aquest Vicariat es troben les dues úniques cristiandats que de personal pròpiament mongol té l'Església catòlica. La proximitat d'aquest Vicariat amb el nostre de *Jeanfu* ha lligat amb relacions d'amistat els missioners d'ambdós. Ja l'any 1924 vaig fer una excursió dintre del Vicariat de Ninhsia amb el meu compatriota, el missioner P. Francesc Pous. Ara hi he tornat per assumptes relacionats amb l'administració d'uns districtes del nostre Vicariat on els missioners del Schent coadjuven, per tal com aquests districtes disten menys d'ells que de nosaltres. Aquesta vegada, he procurat obtenir en tot el que he pogut algunes notes de la Mongòlia i del poble mongol a fi d'enviar-les als amics lectors d'ESPLAI.

LA MONGÒLIA

Els xinesos la coneixen per *Munku, Kopi* (Gobi i *Ssamo* o sia Desert d'arena. Al nord i a l'Oest està la Sibèria, al Sud hi té la Xina, i a l'Est la Manxúria. Abans de l'any 1914 la Mongòlia es dividia en Mongòlia interior i en Mongòlia exterior. El gran desert Gobi, el més gran del món després del Sahara (Àfrica), dividia les dues Mongòlies. Les dues depenien de Xina.

La Mongòlia exterior fa una vintena d'anys que es declarà independent; però, de fet, està sota la dominació política i militar dels Soviets de Moscou.

La capital, *Urga*, des de fa poc ha pres el nom de *Ulan-Bator* (Gegant-Roig). És el punt d'unió de totes les forces bolxevistes. Els soviets hi acaben d'imposar l'ús de llur sistema monetari i han usurpat l'autoritat judicial del govern xinès establint-hi tribunals soviètics. Amb un considerable servei ben organitzat d'automòbils els soviets poden fàcilment transportar d'*Urga* a *Kalgan*, pel desert Gobi, tot el personal i recursos necessaris per a la guerra. Els autos que ordinàriament van i vénen d'*Urga* a *Kalgan* són en total 200.

A l'estiu es fa en 3 dies (H. 60) el viatge que els camells fan en 4 setmanes. Les escoles de Moscou són cada dia més freqüentades per la joventut d'*Urga*.

L'any 1930 hi havia a *Urga* uns 600 residents europeus, la major part russos. La Mongòlia exterior compta uns 6.160.000 habitants, amb una superfície immensa de 830.000 quilòmetres quadrats. *Urga* tindrà uns 70.000 habitants i està a la distància de 1.200 quilòmetres de Pequín.

Es la Ciutat Santa del Budisme. Allà resideix el Buda vivent amb els seus 13.000 lamas — sacerdots búdics.

La Mongòlia interior, des del mes vuitè de l'any terç de la República xinesa (1914), ha deixat d'existir. Ara forma part de les quatre províncies

Dona mongol amb el seu fill

xineses del *Kansu, Somiguen, Tchagar* i *Jehol*. Pel setembre de 1925 els prínceps mongols enviaren, sense efecte, una declaració d'independència a Pequín. Actualment encara es divideix en moltes tribus o principats. Cada tribu té el seu cap de Govern (un príncep). La unió de diverses tribus constitueix una Confederació — *tsjigolga* —; així tenien, per exemple, la Confederació de *ike-tjao* — gran temple —, coneguda també per la Confederació d'Ordos, la qual comprèn set tribus — *gusu* —. La *drugar* (ala esquerra) al Nord-Est del país, comprèn les tres tribus *Wang, Talet* i *Drugar*. Al sud, les de *Kang-kin, Usin, Drasak* i *Otok*. Es dintre aquesta tribu d'*Otok* on precisament es troben les dues cristiandats mongols anomenades *Poro-Balgason* (vila-grisa) i *Xara-sjili* (serrats-negres). En tot el món no hi ha més cristiandat de raça pròpiament mongol fora d'aquestes dues.

El dialecte parlat per les set tribus d'Ordos varia poc d'una part a l'altra. Al voltant de *Poro-Balgason* i restant part baixa d'Ordos la població és molt mesclada. Es troben individus de les set tribus. Sobretot hi dominen els d'*Otok Usin* i *Drasak*. La proximitat de la frontera xinesa i les contínues relacions que els mongols tenen amb els seus veïns xinesos del sud ha estat causa que molts mots xinesos s'hagin introduït en el llenguatge mongol parlat.

Poro-Balgason antigament i abans de la invasió i dominació dels mongols era una ciutat habitada pels xinesos, la fortalesa de la qual, ja en ruïnes, existeix encara.

Les nombroses ruïnes que hom troba en tota la contornada d'Ordos palesen que en un temps fou un país molt habitat. *Poro-Balgason* comprèn una extensa plana al mig de la qual es troba la fortalesa de l'antiga ciutat. Aquesta plana està rodejada d'un arenal interminable, i tota empapada de salitre i llacs eixugats. Es terra incultivable;

solament hi creix en abundància una espècie de fanal-teresó.

LA PROPAGACIÓ DE LA FE A ORDOS

Vers l'any 1872 els missioners de la Congregació de l'Immaculat Cor de B. M. V., de Schent, començaren a escampar la sement de l'Evangeli als mongols que es trobaven en la plana de *Poro-Balgason*.

Els primers missioners foren els Pares Verlinden i Devos, els quals, venent dificultats i a costa de sacrificis heroics, començaren per construir-se casetes de terra-tapiada a uns sis quilòmetres a la part oriental de l'antiga fortalesa, i a poc a poc hi formaren el primer grup de cristians mongols. Aquest lloc, actualment abandonat, encara avui se'l coneix per l'*Ordo-tang* (església de l'Est).

Després dels Pares Verlinden i Devos vingué el P. Steenackers; aquest aixecà una capella de rejols al mig de l'antiga fortalesa. El nombre de famílies cristianes anà augmentant amb lentitud, i els cristians anaven quedant-se dintre de la fortalesa (ciutat rodejada de grossos murs de terratapiada) on ells mateixos es construïen les mansions. Alguns es quedaven a la plana, però, fora de la fortalesa.

Els Pares Verhellen i Bermyn succeeixen el Pare Steenackers. Fou el Pare Bermyn qui donà el gran cop a la conversió dels mongols, valent-se del seu extraordinari talent d'eloqüència i fina tàctica per a tractar tota classe d'afers. Vencé admirablement els mil obstacles que li posaven els mandarins mongols, i imposà respecte arreu de la cristiandat. El seu nom es féu popular, de tal manera, que encara avui és recordat com a Gran Missioner dels mongols.

L'any 1900, que fou el dels Boxers, el P. Bermyn es trobava a *Poro-Balgason* amb una florida cristiandat. En aquell mateix temps en formà una altra de nova, a l'indret de *Kéuber*, a uns 40 quilòmetres al Nord-Oest de *Poro-Balgason*, la regència de la qual prengué el Pare Braam, el mateix any 1900. Quan pel juliol del 1900 s'aixecaren els Boxers, aquests missioners es refugiaren dintre la fortalesa de *Siao-Kiao-pau* (cristiandat xinesa) d'on sortiren victoriosos després de dos mesos de continus atacs contra els Boxers xinesos i els soldats mongols dels Ordos. Les esglésies de *Poro-Balgason* i *Kéuber* foren destruïdes per les flames.

L'any 1901 el P. Braam fou nomenat rector de *Poro-Balgason* i construí una nova capella a tres quilòmetres al Sud-Est de l'antiga. La capella de *Kéuber* no fou reconstruïda. El P. Braam sabé atreure al seu entorn els cristians dispersats per la persecució, conquerí noves conversions i un gran prestigi dintre de la cristiandat mongol. Successivament se succeïren en la cura d'aquesta cristiandat els Pares Vereenoghe, per alguns mesos dintre l'any 1904, Claeys — 1904-1910 —, Tanghe — 1910-1912 —, i Mostaert — 1912-1925. L'any 1925 el Pare Claeys fou nomenat novament rector de *Poro-Balgason*, on continua encara avui, i a qui dec el meu agraïment per la gentilesa que ha tingut subministrant-me coneixements del que escriu. Aquest Pare ha harmonitzat amb una música molt escaient al gust mongol els cants sagrats i les pregàries semitonades que tots els dies diuen els cristians a l'església.

L'any 1904 fou fundada l'església de *Xara-sjili*, coneguda també per *Tomtató*, situada a uns 20 quilòmetres al Nord-Oest de *Poro-Balgason*, a

Un grup de cristians mongols

Dona mongol a cavall i els murs de la ciutat de Poro-Balgason

I. La mare del príncep de la tribu d'Otok rep el dia del seu aniversari un xatak de mans del seu nét. — II. Mongol preparant el menjar.

l'extremitat occidental de la plana i arran dels serrats-negres. Les dues esglésies juntes o cristianats no compten més que amb uns mil cristians.

El P. Mostaert, a qui tinguí l'honor de conèixer en la primera excursió que vaig fer (1924) a Ordos, s'ha distingit pels seus profunds coneixements d'història i llengua mongols. Ha deixat precioses obres per als seus successors, ha fet excel·lents traduccions de llibres al mongol i actualment, des de Pequín, treballa per la prompta aparició del primer diccionari francès-mongol. Durant la seva regència s'aixecaren els murs que actualment rodegen la nova ciutat de *Poro-Balgason*.

Heus ací, en resum, la formació de la cristianat mongol

ALGUNES PARTICULARITATS DEL POBLE MONGOL

El poble mongol és devot, però extremadament supersticiós i fermament adherit al culte de Buda o lamaisme.

Els *lamas* o sacerdots búdics i també els laics, porten penjant del coll uns rosaris que desgranen capriciosament repetint a cada gra la famosa jaculatòria tibetana: *Oam mani patma houng*, el sentit de la qual ni ells mateixos no comprenen.

El budisme ha estat introduït a la Mongòlia pels *lamas* del Tibet. Avui dia al país d'Ordos hi ha bastants convents de *lamas* i tots ben proveïts de personal. Hi ha *lamas* que porten vida vagabunda a fora dels convents i d'altres que viuen retirats en mansions privades. Els *lamas* no contreuen matrimoni. El poble els professa una fe cega. El pare de família dóna voluntàriament els seus fills als convents, i és per aquesta raó que els mongols han contribuït ells mateixos a l'extermini de llur raça. Aquests convents de *lamas* són rics, car el *lama* té pels dits l'art de xuclar el diner al poble, amb tota classe de jocs de mans i altres enginys. Una benedicció, una pregària per un malalt, un exorcisme, una súplica per la pluja són coses que es paguen cares. El poble irreflexiu treu calerets i ofereix del millor dels seus ramats per tal que el *lama* li obtingui el benestar en aquesta vida i en l'altra.

Els mongols, aferrats al budisme, difícilment es converteixen al cristianisme. Tan convençuts estan de la infalibilitat de les seves doctrines que condemnem totes les altres *a priori*. Quan, però, es converteixen i comprenen la falsedat del lamaisme i la veritat de la doctrina catòlica, llavors, generalment, pervenen cristians de fe arrelada, fervorosos, i sobrepassen (que em dispensin els meus xinesos convertits).

Els mongols cristians, no obstant d'estar dispersats arreu de l'extensa plana de *Poro-Balgason* i amb distàncies fins de quinze quilòmetres de l'es-

glésia, van tots els dies de festa i diumenges a la missió i amb freqüència reben els Sants Sacraments.

Els mongols pagans miren de mal ull els convertits, els detesten, i els mandarins, sigui amb promeses, sigui amb amenaces, sempre busquen maneres de desviar-los del cristianisme. Ja en temps dels Pares Verhellen i Bermyn sorgien escenes violentes entre mandarins i aquests missioners. Aquells reclamaven els convertits, però els missioners, confiant en la justícia i sostinguts pel Protectorat francès, no es deixaren pas intimidar per les amenaces. L'any dels Boxers (1900) les autoritats mongols arrossegaren molts cristians per tal de fer-los tornar de nou al budisme, però el Pare Braam sabé atreure-se'ls novament. Avui més que mai, amb l'ajut del bolxevisme i comunisme, combinen tota classe de plans infernals per molestar els cristians i fer-los apostatar de la religió catòlica.

El poble mongol és un poble nòmada. Això és veritat tractant-se dels que viuen allunyats dels xinesos a l'interior de la Mongòlia. Aquests segueixen els seus ramats en els indrets de pasturatges. Els que viuen a la regió d'Ordos són més estables a llur terra, tenen menys accentuat el gust per la vida nòmada. Els cristians de *Poro-Balgason* fins han perdut enterament aquest gust. Ells pasturen llur ramat dintre la mateixa plana i imiten els seus veïns xinesos buscant terres laborables per a cultivar. No obstant, a causa de l'eixut mai vist de l'any 1928, una vintena de famílies cristianes, obligades per la necessitat, abandonaren la plana de *Poro-Balgason* en busca de regions millors, la qual cosa reduí a un miler el nombre dels cristians residents dintre la plana.

El poble mongol és un poble músic. Són molt aficionats al cant. Canten en ple pasturatge, fent camí, muntant els seus cavalls, etc. Aquests cants, que en nit de calma ressonen i vibren per l'aire pur de la plana, tenen veritablement una força encantadora. Hi ha homes que tenen una veu de baix magnífica, com hi ha joves que tenen una veu de soprano pura i agradable en grau eminent. Les cançons mongols en general són malencòniques. En to menor, recorden la trista soledat d'aquells paratges. Hi canten les qualitats dels seus cavalls, el culte a les divinitats, la pietat filial d'una noia pels seus pares, i també cançons amoroses. La música mongol és pobra de notes i tons. Els falta el mig to, desconeixent, per tant, la quarta i setena de l'escala major, i la segona i sisena de la menor. Llur escala major consisteix solament en les notes *do re mi sol la do*, i la menor és: *la do re mi sol la*.

Els cristians no reciten llurs pregàries, és més, les canten, i amen de cantar-les. Fan esforços per aprendre-les, les canten en ple pasturatge, dintre de

casa, a l'església... i, sovint, amb una unanimitat de veu impecable. Els pagans que de pas s'estatgen a *Poro-Balgason* i que no han oït més que el cant monòton i pesat de llurs *lamas*, gaudeixen, quan ouen els cants que els cristians canten a l'església. Els seus instruments de música són la flauta, el *xor* (violí de 4 cordes), la *jatoga* (instrument de dotze cordes que fan vibrar amb els dits i que serveix per a acompanyar el cant, el *sansientsen* (instrument de tres cordes que fan vibrar amb la punta d'un bastonet o d'un osset, l'usen sobretot i admirablement en les festes nupcials i altres solemnitats). Els cants mongols sostinguts i acompanyats per aquests instruments, us donen una agradable sorpresa al mig d'aquelles contrades estranyes a tota civilització.

Les cerimònies. — El poble mongol té una multitud de cerimònies en la seva vida quotidiana. En primer lloc està la famosa de l'amor i de la pau, amb la qual se saluden mútuament en trobar-se. Tenen després la típica cerimònia de la *Kuxur*. Es una petita ampolleta que porten dintre una bossa *ad hoc*. Aquesta ampolleta és de pedra preciosa. N'hi ha de diamant, de marbre, etc. Les ordinàries són de porcellana i de terra. Quan han pas-

Un mandari

sat alguns dies sense veure's, després de la salutació de l'amor i de la pau s'ofereixen mútuament l'ampolleta. Després d'aquesta cerimònia i abans d'entaular conversa es canvien certes preguntes i respostes de ritual, que varien segons les circumstàncies i èpoques de l'any. Per exemple, *pegesenbeno* (com esteu de salut?), *malsenbeno* (les bèsties estan bones?), *boronsen* (tindrem bona pluja?), *k'utensen* (què tal, fa fred?), *xalunsen* (com esteu de calor?), *t'arsen* (és bona la collita?). A totes aquestes preguntes s'ha de contestar afirmativament, *sen-sen*, (sí, tot bo). Una altra cerimònia és la tel *xatak*, o sia la cerimònia de la tovalla que juga un gran paper dintre del cerimonial mongol. El *xatak* és una peça de seda blava de la forma d'una llarga i estreta tovalla. S'usa en diversitat de circumstàncies. Per exemple, quan hom vol demanar un favor, abans s'ofereix un *xatak* per a captar-se l'estimació de la persona a la qual es vol recórrer. Si s'obté el favor, s'ofereix el *xatak* d'agraïment. Quan es presenta una acusació se l'acompanya d'un *xatak* per al jutge, si el procés fineix a favor seu se n'ofereix un altre de remerciament. En concloure un prometatge el pare del jove ofereix un *xatak* al pare de la jove. Quan un príncep o un mandarí envia una lletra a un missioner, o viceversa, se l'acompanya d'un *xatak* en senyal d'amistat. Quan hom vol oferir un *xatak* fa abans les salutacions o postracions prescrites per l'etiqueta i segons la gravetat de l'afer que està en joc, o de la dignitat de la persona a la qual s'ofereix. Amb les dues mans se sostenen les dues puntes del *xatak* i s'ofereix respectuosament a l'interessat.

La indumentària. — Els mongols, sense excepció de sexe, tots vesteixen vestits llargs i abotonats al costat dret amb 4 o 5 botons.

Per damunt del vestit llarg porten una espècie d'armilla. Els pobres usen tela ordinària; els rics seda o setí. El calçat té la forma de polaines i és de tela. Els homes porten una faixa de tela de la qual penja la bossa de l'ampolleta de cerimònia, un ganivet, els bastonets de menjar, una llarga pipa, la bossa del tabac i no sé quantes altres coses. Les dones prefereixen els colors brillants; el vestit llarg i l'armilla han d'ésser de diferent color. Si el vestit llarg és blau, l'armilla és verda; si el vestit llarg és verd, l'armilla és roja.

La *juke* (corona) és el complement de bellesa de la dona mongol. Aquesta corona o diadema és d'argent, i ricament adornada de *juru* (perles precioses), perles roges, maragdes i *sobot* (perles d'argent). Del darrera de la corona se'n desprèn la

Una dona mongol

farolga o sia una placa de perles i maragdes que cobreix la part posterior del cap i baixa fins al bescoll. Pengen per cada part, a cau d'orella, els *sjirbegel*, o sia dos corns de seda o de vellut fi dintre els quals es replega la llarga i negra cabellera. La part superior del corn està adornada d'una placa de perles roges i maragdes verdes. A cada part de galta hi penja la *ulgur*. Són quatre o sis enfilalls de boletes de plata que terminen en una anella en la qual hi ha encastades pedres precioses. Per darrera l'enfilall posterior hi ha una gran anella d'unes sis unces de pes, que cau sota l'orella. Damunt el front, entre les dues *ulgur* penja la *peuntsjinur*. Està formada d'un teixit de cadenetes de perles d'argent. La part de corona o diadema ordinària que cobreix

Uns entusiastes de l'alcohol celebren a Nova-York la fi de la llei seca (Fot. Sánchez Català)

el cap té la forma d'un solideu o gorra rodona. Els dies de festa o solemnitat, la dona mongol, adornada amb el seu vestit de seda, de colors vivíssims i amb la seva diadema, no faria pas mala figura al costat d'una reina europea. La dona rica mongol porta damunt el seu cap el pes d'unes sis lliures i un valor d'uns sis-cents dòlars.

La caça. — Els mongols són amants de la caça. Quan els treballs del camp són finits, els homes prenen el fusell i surten a la caça de la guineu. S'allunyen a distàncies enormes de dos i tres-cents quilòmetres dins les regions salvatges i retornen per allà Nadal o als volts del nou any xinès. Després tornen a sortir per a tornar per allà les Pasqües. Hi ha qui torna amb deu i més guineus. L'ur pell la venen als xinesos al preu baix d'uns 10 \$.

Com a final cal consignar que la missió de *Poro-Balgason* té una Santa Infància d'unes 80 noietes, la major part filles de pares pobres, que no tenen recursos per alimentar-les. Dues verges mongols en tenen la direcció. Té, a més a més, una escola de nois i una altra de noies que funcionen només durant el temps d'hivern. Els estudiants i estudiantes hi viuen com a pensionats i les despeses van a càrrec de la missió.

F. ANDREU BERENGUERES, O. F. M.

Xina-Shensi-Suiteh, 16-IX-33.

LA FI DE LA LLEI SECA

Una de les novetats nord-americanes dels darrers temps l'ha constituïda la llei que prohibia, en tot el territori dels Estats Units, l'ús de begudes alcohòliques. L'autor d'aquesta disposició fou Mr. Andrew J. Volstead, membre del Congrés d'aquell país, el qual obtingué l'aprovació el dia 16 de gener de 1919 com un apèndix a la Constitució federal. La vigència de la llei va fixar-se aleshores fins el passat any 1933. El 28 d'octubre de 1919 el Parlament de Washington precisava les modalitats per a l'aplicació de la llei seca, que prengué també el nom del seu promotor.

De bell antuvi la prohibició d'entrar begudes alcohòliques als Estats Units fou acollida com una gran millora d'ordre moral que constituïria una mena de salvaguarda de la joventut destinada a formar els ciutadans nous de la gran república americana. Aviat, però, eixiren les impureses de la realitat que venien a desfer els efectes benefactors de la disposició i un nou comerç va organitzar-se recolzat precisament en la llei Volstead: el contraban d'alcohol ha arribat a assolir una enorme importància i ha estat, com si diguéssim, la incubadora de tota una fauna criminal en gran escala que ha arribat a preocupar profundament les autoritats dels Estats Units. Els tipus dels «gangsters», dels «bootleggers» i d'altres per l'estil s'han fet tristament famosos en aquests darrers

anys i han estat un veritable flagell que ha causat desastrosos estralls. Llurs cops de mà, d'una gran audàcia, i les fabuloses fortunes que han arribat a amuntegar, així com la desmoralització que han portat als costums, demostren que la famosa llei ha tingut efectes contraproduents.

Potser per aquestes consideracions l'actual president Roosevelt va incloure en el seu programa l'abolició de la llei de Volstead, la qual havia d'ésser prorrogada en acabar la vigència obligatòria l'any 1933. El dia 20 de febrer de l'any passat el Congrés i el Senat votaren per la derogació i autoritzaren la circulació de cerveses que solament tinguessin d'un tres a un cinc per cent d'alcohol. Posteriorment cada Estat ha seguit l'acord del Parlament federal i la llei seca ha estat abolida.

PA I TREBALL PER ALS POBRES!

A la Plaça de Sant Esteve, de Hamburg, s'ha aixecat un molí de vent, de bells colors i atractiu d'estil, que fa propaganda per al fons dels pobres durant l'hivern. Cadascuna de les aspes del molí diu *Brot* (Pa), i el poderós volant que des de baix les mou recorda *Arbeit* (Treball).

Molí de vent que ha estat dreçat a Hamburg per a l'ajuda hivernenca 1933/34 de pa (Fot. Sánchez Català)